

Keramiekmuseum Princessehof

Activiteitenplan 2025-2028

1 Beschouwing op missie, visie, profiel en toekomstambities

1.1 De maatschappelijke betekenis van het museum

Keramiekmuseum Princessehof is het nationale museum over keramiek uit Azië en Europa. Met zijn wereldberoemde collectie is het sinds 1917 gevestigd in het stadspaleis van de Friese Nassaus in Leeuwarden, tevens de geboorteplek van de graficus M.C. Escher.

Het museum draagt op significante wijze bij aan de samenleving door aan de hand van de rijke wereld van keramiek verrassende verbindingen te leggen. Keramiek vormt een toegangspoort tot andere werelden. Het is een medium dat tijdloos en universeel is. Het is gecreëerd, gebruikt en gekoesterd door mensen van alle tijden en culturen. Keramiek weerspiegelt de culturele context en historische periode waarin het tot stand kwam.

Keramiekmuseum Princessehof is een bij uitstek inclusief museum dat wereldberoemde collecties van het Euraziatische continent herbergt. Het fungeert als een verbindende schakel tussen diverse culturele werelden. Het centrale thema is interculturaliteit: het museum brengt verschillende culturen en perspectieven samen. Het museum erkent ook de uitdagende aspecten van interculturaliteit, zoals culturele toe-eigening en de koloniale geschiedenis van een deel van de collectie.

Door samen te werken met verschillende naties en cultuurgemeenschappen, heeft het museum de mogelijkheid om verbindingen te leggen en begrip te bevorderen tussen diverse groepen mensen. Te denken valt aan mensen met een islamitische of Oost-Aziatische achtergrond in Nederland. Hierdoor wordt, naast het behouden van waardevol erfgoed, ook culturele uitwisseling en dialoog gestimuleerd. Deze maatschappelijke bijdrage is voortaan ook opgenomen in onze missie. (Grote internationale tentoonstellingen, zoals de Chinese WU ZETIAN, najaar 2024, kunnen enkel als er extra geld voor wordt gevonden.)

Dankzij zijn veelzijdige collectie keramiek, van grootschalig vrij artistiek werk tot praktische maar vaak bijzonder ontworpen serieproducten, vormt het museum een inspiratieplek. We koesteren de waardering voor ambacht, in een regio met een sterke maar veelal kleinschalige maakeconomie. We presenteren, mede in samenwerking met het Europees Keramisch Werkcentrum, recente artistieke ontwikkelingen en werken samen met toegepaste opleidingen, ook om het onderzoek naar een duurzamer productieproces te stimuleren. Daarbij is aandacht voor grondstoffen, vervaardiging, distributie en (her)gebruik.

Met deze maatschappelijke betekenis draagt Keramiekmuseum Princessehof, het enige Erfgoedwetmuseum van Noord-Nederland, bij aan de brede welvaart van het Noorden.

1.1.1 Missie

Keramiekmuseum Princessehof verbindt de werelden van Azië en Europa en vroeger en nu aan de hand van keramiek. Het brengt cultuurliefhebbers en verschillende cultuurgemeenschappen in contact met de wereldberoemde collectie en met elkaar. Het draagt zo bij aan een samenleving waarin verschillende culturen zich thuis voelen, elkaar beter begrijpen en samenwerken. Het museum ontwikkelt de collectie actief, ook als duurzame inspiratiebron voor nieuwe generaties makers.

Vanuit het Prinsessehof, tegelijk Nassaupaleis en geboorteplek van M.C. Escher, versterkt het museum de aantrekkingskracht van Noord-Nederland.

1.1.2 Strategische doelstellingen 2025-2028

- ontmoeting met de wereld (internationaal gericht, inclusief)
- onderscheidende positionering (versterking actuele keramiek)
- versterking innovatiekracht (laboratorium, etalage, talentontwikkeling)
- versterken participatie (inclusie, diversiteit, gelijkwaardigheid)
- versterking van de waardering van de culturele infrastructuur in het Noorden (borging organisatie samen met Fries Museum, samenwerking in de keten)

1.1.3 SMART doelstellingen 2025-2028

<i>bezoekersaantal</i>	40.000
<i>waarvan onderwijsbezoek</i>	3.000
<i>websitebezoek</i>	150.000
<i>collectie basisregistratie</i>	95%
<i>collectie online</i>	95%
<i>collectie met beeld</i>	80%
<i>eigen inkomsten</i>	>25%

1.2 Verhouding tot de Uitgangspunten Cultuurbeleid 2025-2028

In lijn met het Nederlandse nationale cultuurbeleid voor 2025-2028 speelt Keramiekmuseum Prinsessehof op een faire en duurzame manier een actieve rol in het bevorderen van inclusiviteit, interculturele uitwisseling en cultureel begrip, terwijl het tegelijkertijd de rijke geschiedenis en diversiteit van keramiek viert:

Inclusieve Culturele Samenleving: Keramiekmuseum Prinsessehof versterkt zijn rol als inclusief museum door interculturaliteit en diversiteit nog meer centraal te stellen. Het museum vormt een brug tussen verschillende culturele werelden door middel van zijn wereldberoemde collecties van het Euraziatische continent. Het museum moedigt de dialoog over culturele toe-eigening en koloniale geschiedenis aan, waardoor bezoekers worden uitgenodigd om kritisch na te denken over de context van keramiek en culturele expressie. De bijdrage Collectieprogramma's van het Mondriaan Fonds helpt ons om dat ook met hedendaagse keramiek te doen.

Verbinding met Erfgoed en Gemeenschappen: Het museum zet zich actief in voor nauwere samenwerking met cultuurgemeenschappen met een islamitische en Oost-Aziatische achtergrond in Nederland. Door deze gemeenschappen te betrekken bij het museum en hun erfgoed te erkennen, draagt Keramiekmuseum Prinsessehof bij aan het behoud en de promotie van diverse culturele tradities. Zo creëert het museum een stimulerende omgeving voor culturele uitwisseling en wederzijds begrip.

Dynamische Tentoonstellingen en Samenwerking: Keramiekmuseum Prinsessehof blijft innoveren door dynamische en boeiende tentoonstellingen te maken. Door samen te werken met verschillende naties en experts uit diverse vakgebieden, presenteert het museum waardevolle nieuwe perspectieven en verrijkende contextualisering. Hierdoor wordt niet alleen

de educatieve waarde van de collecties vergroot, maar worden ook verdiepende en uitdagende dialogen gestimuleerd.

Cultuurparticipatie en Toegankelijkheid: Keramiekmuseum Princessehof zet zich in voor het vergroten van cultuurparticipatie en toegankelijkheid. Educatieve programma's die het begrip van keramiek en de bijbehorende culturele context bevorderen, staan daarbij centraal. Ook streeft het museum naar fysieke en verstandelijke toegankelijkheid, zodat diverse groepen bezoekers optimaal kunnen profiteren van de rijke ervaring die het museum te bieden heeft.

Fair Practice: Als deelnemer van de Museum cao zijn we via de Museumvereniging betrokken bij de sociale dialoog tussen werkgevers en werknemers. Intern hebben we een sterke sociale dialoog tussen bestuur en ondernemingsraad en brede betrokkenheid van medewerkers bij ontwikkelingen binnen en buiten onze organisatie. Als een van de eerste musea onderschreven wij de richtlijn kunstenaarshonoraria en deze passen wij volledig toe.

Verduurzaming: Als het niet breekt, gaat keramiek millennia mee. Tegelijk vraagt de productie om grondstoffen en veel energie. We werken mee aan een duurzame toekomst voor keramiek. In 2023, 2025 en 2027 organiseren we een driedelige tentoonstellingsserie SUSTAINABLE CERAMICS, gekoppeld aan een online bereik. Daarmee inspireren we wereldwijd nieuwe generaties van gemeenschappen en van makers, ook van andere disciplines.

De Gemeente Leeuwarden zorgt mede dankzij een rijksbijdrage voor de verduurzaming van de huisvesting van het museum in grotendeels historische gebouwen. De depotcollectie is sinds 2021 ondergebracht in het door de Provincie gefinancierde Kolleksjesintrum Fryslân [KSF], het energiezuinige en meest duurzame museumdepot van Nederland. We zetten verder in op de verduurzaming van de productie van tentoonstellingen door modulaire ontwerpen en hergebruik.

1.3 Het profiel van het museum en de positie binnen het museale landschap in (inter)nationaal perspectief

De collectie van Keramiekmuseum Princessehof is wereldberoemd. Die erkenning wordt bevestigd door onze buitenlandse samenwerkingen, zoals met o.a. het Museum of Asian Civilizations in Singapore [2019-2020], het National Museum of Korea in Seoul [2020-2022], de Porzellansammlung Dresden en Sèvres Manufacture et Musée National [2024] en Art Exhibitions China [2024]. In 2021 was onze herinrichting van 2017 genomineerd door de European Museum of the Year Award 2020. Sinds 2023 zijn we lid van de Académie Internationale de la Céramique in Genève en de European Route of Ceramics in Faenza.

Binnen de Collectie Nederland bekleedt het Princessehof een sleutelpositie voor keramiek. Dat geldt met name voor de collecties Aziatisch en hedendaags keramiek. Wij zijn penvoerder van de Samenwerking Aziatische Keramiek Nederland. Keramiek uit Europa / Nederland is ook sterk vertegenwoordigd, maar tevens in andere musea te vinden. De collectie van het Princessehof omvat internationale topstukken maar is vooral van groot belang doordat de voorwerpen samen een helder beeld geven van de ontwikkeling van de keramiek in Azië (vooral China) en in Europa (vooral Nederland), en van de wisselwerking tussen Azië en Europa. De collectie Islamitisch Keramiek vormt een onmisbare schakel tussen deze twee gebieden en krijgt komende jaren een prominentere plaats in de vaste presentatie. Onderzoek naar onze collecties, met name die zijn verworven in het voormalige Nederlands-Indië, helpt ons om nieuwe verhalen op het spoor te komen en context te bieden.

We maken blijvend werk van een museum waar voortdurend iets te doen is, ook in onze gratis toegankelijke tuin, waarmee het museum met de stad is verbonden. Hoewel het Eschermuseum is voorzien in Den Haag, blijven we de aandacht vestigen op het Princessehof als de geboorteplek van M.C. Escher. Ook blijven we vanwege de historie van het stadspaleis de link leggen met de Nassaus, maar dit gegeven krijgt geen extra focus.

2 Reflectie op de uitvoering van de activiteiten en het functioneren van het museum in de periode 2021-2024

2.1 Visitatie 2023

Over het geheel genomen is de visitatie begin 2023 positief verlopen. Dit waren de twee belangrijkste aanbevelingen: creëer een vergezicht en breng meer focus aan in het programma.

Dat vergezicht hebben we vertaald in wat we als museum willen bijdragen aan de samenleving, zoals hierboven verwoord en in het programma concreet gemaakt. Op dit moment hebben we het programma concreet ingevuld tot en met 2026. Echter, vanuit de vergelijking van de visitaties van 2010 en 2023 beseffen we dat de verdere toekomst aandachtspunten oplevert die we nu nog niet (onder)kennen. We vinden daarom wendbaarheid belangrijker dan een vast punt aan de horizon. Zo zorgen we ervoor dat we over tien jaar uitkomen waar het op dat moment zinvol is, en niet op een punt dat we nu bedenken maar dan niet meer actueel is.

De focus in het programma leggen we aan door themalijnen expliciet te maken en voor elke themalijn te streven naar concrete ontwikkeling. Dit is hieronder verder uitgewerkt.

2.2 Programma 2021-2024

In 2021-2024 plukten we een aantal vruchten die al in de periode 2017-2020 waren geplant, zoals de nominatie voor de Museum of the Year Award 2020 voor onze herinrichting in 2017, die we in 2021 een vervolg konden geven. We verhuisden de depotcollecties uit de kelders en de zolders naar het optimale, gedeelde en energiezuinige Kolleksjesintrum Fryslân. We hebben in 2022 in het museum een transitodepot ingericht en alle halogeenspots vervangen door hoogwaardige LED verlichting. We lanceerden in 2023 als nationale penvoerder een nieuwe versie van de website over Aziatische Keramiek in Nederland. Vanaf 2024 werken we aan de invoering van een nieuw collectie management systeem, dat nog meer mogelijkheden heeft op het vlak van digitale ontsluiting. Daartoe willen we de collectieregistratie verrijken en onderzoeken we in hoeverre de inzet van Artificial Intelligence dit kan versnellen.

De beleidsperiode 2021-2024 stond volop in het teken van de terugkeer van het publiek na de vier gedwongen sluitingen door het COVID-19 rijksbeleid. Mede dankzij de coronasteun van het rijk en impulsmiddelen van de Provincie Fryslân konden we in de periode 2021-2024 een aantal internationale tentoonstellingen organiseren die onze basismiddelen overstegen: KOREA in 2021-2022 en PORSELEINKOORTS en WU ZETIAN in 2024. Het resultaat van 2024 zal bepalen of dit in de toekomst nogmaals mogelijk is.

We verwezenlijkten een lang gekoesterde droom: ons kookboek KUNST EN KOKEN, waarin 42 koks wereldwijd, van een Syrische vluchteling tot Ottolenghi, recepten bedachten gebaseerd op onze collectiestukken. Najaar 2023 is een culinaire route toegevoegd aan de vaste opstelling op de eerste verdieping. Hetzelfde narrow casting systeem hebben we gebruikt om ook een route Koloniale Geschiedenis te maken, inclusief een aantal beeldbepalende aanwinsten die zijn toegevoegd aan de vaste collectie.

De diefstal begin 2023 is een kras op onze ziel. We hebben de veiligheid versterkt en zo onze buitenlandse bruikleengevers overtuigd. Met de tentoonstelling FEEST, die we omwille van de langere voorbereidingstijd voor PORSELEINKOORTS tot in 2024 verlengden, hebben we verschillende cultuurgemeenschappen in Nederland sterker aan ons museum verbonden. We zijn gestart met een werkgroep Diversiteit, Inclusie & Gelijkwaardigheid en maakten via onze deelname aan Musea Bekennen Kleur een eerste actieplan. Onze verbinding met de samenleving is ook versterkt door middel van levendigheid in onze tuin. De 125ste verjaardag van M.C. Escher vierden we in 2023 met een 3D street art route in de stad. Onze schoolprogramma's bereiken een steeds groter deel van het onderwijs, met name het mbo.

In 2023 is onze serie SUSTAINABLE CERAMICS gestart, die we in 2025 en 2027 voortzetten. In 2021-2022 hadden we ook al aandacht voor de duurzame kwaliteit van keramiek in presentaties met YOON SEOK-HYEON, SEA SILT: LINKING ELEMENTS BY HUMADE en EKWC@PRINCESSEHOF: KEELEY HAFNER. Technische innovatie staat zo in het teken van een duurzame samenleving. Als organisatie zijn we gestart met een Green Team en passen we efficiënt plannen met impact toe.

Keramiekmuseum Princessehof is na 106 jaar een sterk museum met volop kansen voor de toekomst. De voorbije jaren heeft de integratie van onze organisatie met het Fries Museum ons veel gebracht. De volgende jaren helpen wij het Fries Museum. Dankzij een sterk Princessehof is de wijziging van de organisatie, nodig om de structurele tekorten van het Fries Museum op te lossen, minder ingrijpend, ook al verliezen we de strategische MT-functie van hoofd Collecties, die de *linking pin* was tussen musea en het Netwerk Digitaal Erfgoed. In 2025 is wel een reorganisatie nodig om ook in de toekomst zwarte cijfers te schrijven.

De inhoudelijke strategie wordt voortaan geborgd door de directeur-bestuurder en het hoofd Publiek & Presentaties. Ontwikkeling is nog meer een taak voor alle medewerkers in onze organisatie. Zo kunnen we verder bouwen aan een sterke toekomst.

3 De activiteiten in de periode 2025-2028

3.1 Publieksbereik

Keramiekmuseum Princessehof heeft bewezen een levendig museum te zijn met hoogwaardige tentoonstellingen en aansprekende activiteiten voor een divers publiek. Komende jaren zetten wij deze lijn voort, waarbij participatie en inclusiviteit centraal staan. Met onze programmering richten we ons niet zo zeer op groei van het aantal bezoekers, maar meer op het bereiken van nieuwe doelgroepen: mensen uit verschillende cultuurgemeenschappen en liefhebbers van klei en keramiek. Uit het publieksonderzoek van 2023 blijkt dat deze laatste groep flink in aantal is toegenomen, maar nog niet goed bekend is met Keramiekmuseum Princessehof.

Als nationaal museum blijven we ons inzetten om bezoekers vanuit heel het land naar Leeuwarden te trekken. Tegelijkertijd signaleren we dat het provinciale coalitieakkoord 2023-2027 van de Provinsje Fryslân versterking van de regio door aantrekken van toerisme minder belangrijk is gaan vinden en eerder inzet op regiomarketing.

3.1.1 Doelgroepen en promotie

Bij elke tentoonstelling stellen we een marketingcommunicatieplan op. Op basis van ons uitgebreide markt- en publieksonderzoek formuleren we meetbare doelstellingen, waarbij we een sterk gedifferentieerde doelgroepenbenadering hanteren. Zo hebben we begin 2023 nog een landelijk onderzoek naar imago, naamsbekendheid en groei-doelgroepen laten uitvoeren. Onder keramiek-liefhebbers bestaat een groeiende groep 'amateurmakers', – mensen die zelf aan de slag gaan met klei – die het museum nog niet bezocht heeft, een belangrijke groei-doelgroep voor de komende jaren. De resultaten van het onderzoek stellen ons in staat om onze beperkte marketingbudgetten gericht te kunnen inzetten.

Cultuurliefhebbers vormen de grootste doelgroep van Keramiekmuseum Princessehof. Met alleen al 1,5 miljoen Museumkaarthouders biedt deze groep veel potentieel. Met name cultuurminnende oudere dames komen vanuit heel Nederland naar Leeuwarden voor onze wisselende grote tentoonstellingen, waarbij we ons publiek telkens verbreden met de liefhebbers van het specifieke tentoonstellingsthema. Aandacht in de landelijke dagbladen is het belangrijkste promotiemiddel. Ook radiocampagnes hebben veel effect bij deze klassieke doelgroep. De komende jaren spreken we deze doelgroep aan met tentoonstellingen als BOUKE DE VRIES en SUSTAINABLE CERAMICS en met de vaste collectie. Ook buiten de landsgrenzen is er aandacht voor onze bijzondere collectie. Zo komt de helft van onze Instagramvolgers niet uit

Nederland. De komende jaren zetten we daarom extra in op ons online aanbod voor kunst- en keramiek liefhebbers, waarmee we onze naamsbekendheid vergroten en ons imago versterken.

De programmering biedt vaak kans om nieuwe doelgroepen aan te trekken, die niet per se regelmatig musea bezoeken. Zo trokken we met de tentoonstelling KOREA opvallend veel bezoekers met een Koreaanse achtergrond en bereikten we ook met FEEST! mensen uit verschillende culturen in hun eigen taal en via hun eigen kanalen. Waar mogelijk werken we samen met bijvoorbeeld ambassades of klankbordgroepen. Hierdoor sluit ons product niet alleen inhoudelijk beter aan, maar het biedt ons ook toegang tot hun netwerk en achterban.

Een belangrijke manier om nieuwe regionale doelgroepen te bereiken is ons onderwijsprogramma. Onderwijsgroepen uit primair en voortgezet onderwijs en het mbo en hbo vormen circa 10 procent van ons bezoek. Ons persoonlijke netwerk en de band met schoolbesturen, leerkrachten en cultuurcoaches vormen het belangrijkste promotiemiddel voor deze doelgroep, naast digitale en offline direct mail. Jaarlijks organiseren we een grote onderwijsdag.

3.2 Tentoonstellingen

Het museum hanteert een overzichtelijke, verticale indeling. De begane grond is voorbehouden aan een jaarlijkse grote thematische tentoonstelling waarin keramiek in zijn culturele en historische context wordt gepresenteerd aan alle cultuurliefhebbers, en die met name cultuurliefhebbers op de been moet brengen. Bovendien bieden we hier met het paleis van Maria Louise en de Escherkelder een aantrekkelijk voorproefje op het museum voor toeristen en andere nieuwe bezoekers. De vaste presentatie op de eerste verdieping biedt een afwisselende en aansprekende reis langs onze topstukken, ingebed in de culturele en historische context van Azië en Europa. Op de tweede verdieping maken we presentaties die de actuele bewegingen in de keramiek tonen aan kunst- en designliefhebbers, die we willen aanzetten tot herhaalbezoek.

3.2.1 Vaste opstellingen

Komende jaren willen we de vaste opstelling een actualisatie geven. Een belangrijke deelcollectie die nu niet gerepresenteerd is, vormt keramiek uit de islamitische wereld, terwijl dit een cruciale schakel vormt in de verbinding tussen Aziatische en Europese keramiek. Ook voor het begrijpen van de herkomst en ontwikkeling van keramiek is dit een onmisbaar element. Een andere deelcollectie die nu niet optimaal tot uiting komt, is 20ste-eeuws keramiek vanaf de jaren '50, inclusief Dutch Design. Om deze hiaten te vullen, kunnen we putten uit onze eigen collectie. Ook komt er meer ruimte om aanwinsten te tonen. De schaal van de uitvoering is afhankelijk van de werving van extra middelen.

Een andere belangrijke toevoeging die komende jaren wordt gerealiseerd, is de toevoeging van meer context. Middels een 'menukaart' kan de bezoeker kiezen welke route zijn interesse heeft. QR-codes bij de vitrines leiden op een eenvoudige wijze naar een extra informatielaag. Momenteel zijn al twee routes in werking: de culinaire route [gekoppeld aan het door Keramiekmuseum Prinsessehof uitgegeven kookboek, met keramiek in de hoofdrol] en de route Koloniale Geschiedenis, die leidt langs objecten uit de collectie die ene verbinding hebben met het Europese koloniale verleden. We werken komende jaren aan een makersroute, met aandacht voor techniek en ambacht, aan een multizintuigelijke route waarbij de tastzin centraal staat, en aan een route die de aandacht vestigt op duurzaamheidsvraagstukken.

3.2.2 A-tentoonstellingen

Jaarlijks maken wij één grote tentoonstelling op de begane grond van het museum, hiermee presenteren we ons verhaal aan cultuurliefhebbers in de breedste zin van het woord. We bieden bezoekers een kijkje in de veelkleurige wereld van de keramiek en maken de context zichtbaar. Deze A-tentoonstellingen trekken veel bezoekers uit heel Nederland en worden hoog gewaardeerd. Er komen periodiek verschillende onderwerpen aan de orde. We besteden aandacht aan zowel Europa als Azië, presenteren vaak een intercultureel verhaal, en we

wisselen waar mogelijk historische verhalen af met hedendaagse keramiek. Bij de afweging van geschikte thema's voor de A-tentoonstellingen wegen we de relevantie, de relatie met de collectie, de urgentie en de impact.

We werken met programmalijnen die we ook de komende jaren verder uitbouwen:

- culturele uitwisseling & participatie: we geloven in de sterke universele waarde van keramiek, het is van alle tijden en alle plaatsen. Hierdoor is het bij uitstek een medium om onderlinge verbintenis tussen diverse cultuurgroepen en wederzijds begrip te versterken.

OP DE THEE (2014), FEEST! (2022), KOFFIETIJD (2026)

- bijzondere keramiektraditie: met regelmaat lichten we landen met een uitzonderlijke keramiektraditie uit, waarbij we aandacht voor techniek, historische context en verbindingen met hedendaagse kunst integreren.

KOREA (2021), WU ZETIAN (2024), JAPAN (ntb), VIETNAM (ntb)

- keramiek als (inter)culturele uiting: keramiek is meer dan een gebruiksgoed of kunstzinnige uiting, het is ook een exponent van sociale cohesie. Met deze tentoonstellingslijn laten we zien welke belangrijke maatschappelijke rol keramiek speelt, vroeger en nu.

MADE IN HOLLAND (2018), GEZONKEN SCHATTEN (2019), PORSELEINKOORTS (2024), BOUKE DE VRIES (2025), JOSIAH WEDGWOOD (ntb)

Als we voor onze plannen de middelen kunnen vinden bovenop onze basisbegroting, zijn vanaf 2027 nieuwe internationale projecten mogelijk, al dan niet met andere internationale venues. Zoniet maken we tentoonstellingen met vooral eigen collectie, zoals KOFFIETIJD in 2026.

3.2.3 Hedendaagse keramiek-presentaties

Met de presentaties op de tweede verdieping haken we aan bij de groeiende belangstelling voor keramiek als autonoom kunstmedium en als interessant materiaal voor ontwerpers. Deze tentoonstellingen zijn inhoudelijk scherp en onderscheidend, mede dankzij interculturele en transhistorische verbindingen. In 2023, 2025 en 2027 besteden we in de driedelige serie SUSTAINABLE CERAMICS bijzondere aandacht aan duurzaamheid van grondstoffen, productie, gebruik en recycling. Vanaf 2022 [HANDLE WITH CARE] is ook diversiteit en inclusie een belangrijke aanleiding voor presentaties, wat terug zal komen in de programmering van 2024 [ORACLES FROM FAR AND NEAR] en 2026. Geïntegreerd in de jaarlijkse presentatie blijven we ook regelmatig de resultaten van residenten in het EKWC presenteren. Tweejaarlijks presenteren we de winnaar van de VAN ACHTERBERGHPRIJS, de belangrijkste keramiekprijs van Nederland. Met deze tentoonstellingen richten we ons met name op kunst- en designliefhebbers, maar ook als inspiratiebron voor keramiek liefhebbers en onderwijsgroepen zijn ze van belang.

3.3 Onderwijs

Keramiekmuseum Princessehof laat zoveel mogelijk leerlingen en studenten kennismaken met het maakproces en de bijzondere uitingen in keramiek. Het museum biedt programma's voor verschillende onderwijsgroepen bij zowel de vaste als tijdelijke tentoonstellingen. We ontwikkelen onze producten dialooggericht, ze sluiten aan bij de belevingswereld van leerlingen en studenten en voldoen aan de eisen die het onderwijs stelt (kerndoelen en eindtermen). We sluiten bij PO en VO aan op de leergebieden wereldoriëntatie en kunstzinnige oriëntatie, en het museum is inspiratiebron voor beroepsopleidingen, van mode en design tot docentenopleidingen. De leerlingen en studenten die ons bezoeken hebben zeer verschillende culturele achtergronden. We bereiken alle PO-leerlingen van de gemeente Leeuwarden, vele VO-leerlingen via onze succesvolle ontwerpwedstrijden en we werken intensief samen met verschillende mbo-opleidingen. Hbo-studenten leveren een belangrijke bijdrage aan onze programma's door stages en onderzoeksopdrachten en hbo-docenten nemen hun studenten

graag mee naar programma's die voor hun toekomstige werkveld relevant zijn, zoals pabo-studenten die een PO-programma willen meemaken.

Onze onderwijsprogramma's stemmen we in overleg met het Speciaal Onderwijs op maat met hen af. Een onderwijsprogramma bestaat altijd uit een bezoek aan het museum gecombineerd met een voorbereidende les op school (online beschikbaar) en een afsluitende verwerkingsopdracht in de klas. Sinds 2017 hebben we een atelier in het museum, waarin kinderen en jongeren ook in het museum beeldend aan de slag kunnen. We bieden het VO ook gastlessen op school; arbeidsintensief maar zeer gewaardeerd door de scholen.

3.4 Activiteitenprogramma

Activiteiten zijn een belangrijk onderdeel in onze programmering omdat we weten dat ze de beleving van bezoekers versterken en voor een uitgebreide variatie aan doelgroepen functioneren; in het bijzonder voor doelgroepen die om een of andere reden een drempel ervaren. Ze maken ons museum divers, levendig en actueel en dragen bij aan gesprek en nieuwe ontmoetingen en overtuigingen. De thema's binnen de tentoonstellingen bieden talloze aanknopingspunten om een verbinding met ons publiek aan te gaan en zo nieuwe, met name regionale en vaak jonge bezoekers over de drempel te helpen of juist verdieping te bieden voor ervaren keramiekliefhebbers. De komende jaren zetten we ons nog sterker in om voor gemeenschappen met een achtergrond in de culturen die in onze collectie vertegenwoordigd zijn een levendige ontmoetingsplek te worden, met een programmering die voor iedereen toegankelijk is en ruimte geeft aan verschillende perspectieven. In het museum en in de tuin zijn we een locatie voor activiteiten van culturele en maatschappelijke partners.

3.4.1 Inclusief aanbod

Inclusiviteit is een belangrijk speerpunt bij de activiteiten van Keramiekmuseum Princessehof. We willen een gastvrije plek zijn voor iedereen. Met FEEST! en WU ZETIAN richtten we ons nadrukkelijk op het bereiken van andere groepen bezoekers in de regio, waarbij we het aanbod steeds afstemmen op de vraag die er leeft in de directe omgeving. We maken onze programma's op maat, voor o.a. nieuwe Friezen i.s.m. Vluchtelingenwerk, voor kwetsbare ouderen die niet meer in staat zijn zelfstandig musea te bezoeken, voor mensen met dementie en voor bezoekers met een visuele beperking. We sluiten we aan op taalbehoeften met rondleidingen in het Fries, Duits, Engels, Frans, Chinees en gebarentaal. We blijven ons prikkelarme aanbod doorontwikkelen, evenals een programma voor mensen met een geestelijke beperking. Alle programma's die ons museum toegankelijker maken ontwikkelen we met regionale samenwerkingspartners.

3.4.2 Verdieping

We organiseren verschillende verdiepende activiteiten voor cultuurliefhebbers. Zo bieden we, geïnspireerd op de bijzondere tentoonstellingen, in samenwerking met professionele keramisten, een programma van workshops en masterclasses aan. Ook bieden we verschillende colleges aan waarin de conservatoren het publiek meenemen door de bijzondere collectie van het Princessehof.

3.4.3 Laagdrempelig

Voor bezoekers die liever luisteren dan lezen, organiseren we rondleidingen door de tentoonstellingen waarbij plezier en interactie voorop staan en kennis van kunst niet nodig is. Om jonge cultuurminnende Friezen te enthousiasmeren voor het museum werken we samen met initiatieven als het bevrijdingsfestival.

Jong en oud kan aanschuiven bij Tekenen in de Tuin. In de theesalon kunnen families tijdens de schoolvakanties creatief aan de slag en in juni is het weer tijd voor het jaarlijkse prinses en prinsessenfestival voor kinderen van 4-8 jaar. Dit evenement blijkt al jaren een effectieve manier om nieuwe lokale families over de drempel van het museum te helpen.

3.5 Digitale strategie

Het Prinsessehof omarmt de nationale strategie die door het Netwerk Digitaal Erfgoed wordt uitgedragen. Wij maken onze digitale erfgoed informatie beter bruikbaar, zichtbaar en houdbaar en hebben daarom van harte het Manifest Netwerk Digitaal Erfgoed ondertekend. De komende jaren wordt de digitale collectie informatie aangevuld, de ontsluiting verbeterd en het digitale bereik, de impact en de bruikbaarheid van onze collectie en kennis verbreed.

Online hebben we de afgelopen beleidsperiode gewerkt aan de zichtbaarheid en de toegankelijkheid van de collectie. Onze corporate website trekt ruim 120.000 bezoekers per jaar. Op social media en via de nieuwsbrief heeft het museum een fanbase van 15.000 mensen. Instagram blijkt een goed kanaal om kunstliefhebbers aan te spreken, ook buiten de landsgrenzen. De helft van de volgers komt niet uit Nederland. We onderzoeken of we regelmatig laagdrempelige online producten rond de collectie kunnen maken, zoals podcasts, audiowandelingen, videoseries en Curator Talks.

Het museum heeft momenteel 80% van de voorwerpen (in totaal 36.006 objecten) online vindbaar op onze eigen Collectie Online website. Samen met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed zorgen we voor automatische publicatie daarvan op de website Collectie Nederland en zodoende ook op Europeana. Onze corporate website is gekoppeld aan onze collectiewebsite, die op zijn beurt weer gekoppeld is met het collectieregistratiesysteem. Onze collectie (informatie, metadata en afbeeldingen) is tevens zichtbaar op themasites zoals www.aziatischekeramiek.nl (in 2023 volledig vernieuwd in samenwerking met de betrokken museale partners), www.delftsaardewerk.nl en Virtual Collection of Asian Masterpieces (masterpieces.aseumus.museum), en op aggregator-sites zoals de landelijke Collectie Nederland. Door online beter zichtbaar te zijn, vergroten we uiteindelijk ook de aantrekkingskracht van een fysiek museumbezoek. Bovendien draagt het bij aan een grotere collectiemobiliteit, doordat vakgenoten, onderzoekers en handelaars regionaal, nationaal en wereldwijd de collectie kunnen verkennen.

Een belangrijke stap in het beter beheeren en digitaal ontsluiten van de collectie is de overstap naar een nieuw collectiebeheersysteem, dat technisch meer mogelijkheden biedt voor ontsluiting en koppeling. Onze wens is om zoveel mogelijk koppelingen te maken met de database, zodat de getoonde informatie langer up to date en beheersbaar blijft. Deze overstap zal in 2025 en 2026 veel tijd en middelen kosten, die ook nog moeten worden gevonden.

In de periode 2025–2028 maken wij ons grote volume aan digitaal materiaal structureel beter bruikbaar en houdbaar, door betere procedures voor digitalisering, ontsluiting en digitale duurzaamheid te implementeren. We publiceren onze digitale informatie als open data, zodat ze voor anderen beschikbaar zijn. We zullen zoeken naar nieuwe samenwerkingen en andere dataplatformen, waarbij wij willen aansluiten bij de behoeften van publieksgroepen als onderwijs en verzamelaars. Onze digitale strategie wordt vastgelegd in het Informatiebeleidsplan.

3.6 Publicaties

Grote tentoonstellingen gaan gepaard met een rijk geïllustreerd publieksboek. Zo verschijnt er in 2024 zowel bij PORSELEINKOORTS als bij WU ZETIAN een publicatie en verwachten we ook in 2025 bij BOUKE DE VRIES en in 2026 bij KOFFIETIJD een boek te publiceren. We streven ernaar om in deze beleidsperiode ook een boek uit te brengen over de gebouwen, het museum en de (collectie)geschiedenis van Keramiekmuseum Prinsessehof. Wanneer het onderwerp en de doelgroep zich daarvoor leent, kiezen we voor online publicaties. Zo werken we bij de serie SUSTAINABLE CERAMICS aan digitale Engelstalige publicaties, gericht op internationale vakgenoten en liefhebbers en brengen we online micro-dialogen uit: videogesprekken met voorlopers uit het veld.

3.7 Collectiebeleid

In 2025 voltooiën we het Collectieplan 2025-2032, als opvolger van het plan voor 2017-2024. Het plan geeft een goed overzicht van de positie van de rijke en veelzijdige collectie van 45.000 voorwerpen van Keramiekmuseum Princessehof binnen de Collectie Nederland en schetst een haalbaar collectieprogramma voor de volgende twee beleidsperiodes.

De collectie bestaat uit vier deelcollecties:

- Aziatische Keramiek
- Europese Keramiek
- Moderne & Hedendaagse Keramiek (kunst vanaf 1945)
- Islamitische Keramiek

3.7.1 Kennis & onderzoek

Onze drie conservatoren Aziatische Keramiek, Europese Keramiek en Moderne & Hedendaagse Keramiek ontwikkelen voortdurend de kennis over de deelcollecties. De samenstelling van de collectie is zo breed en van zo hoge kwaliteit dat die in de programmering – na gericht onderzoek door de conservatoren – steeds weer volop kan worden ingezet. Waar mogelijk en relevant verwerken de conservatoren islamitisch keramiek in de vaste opstelling en in de tentoonstellingen. Sinds 2023 loopt er een onderzoeksprogramma naar duurzaamheid. Dit resulteert in een narrow casting door de vaste collectie over de inzet van grondstoffen, energie en gemeenschappen in historische keramiekproductie en in de serie SUSTAINABLE CERAMICS, die op zoek gaat naar een duurzamere toekomst voor de traditionele keramiek en manieren waarop kleinere lokale gemeenschappen dit benaderen.

Binnen de collectie Aziatische Keramiek is van meerdere deelcollecties bekend dat ze zijn verzameld binnen een koloniale context. Onze vorige conservator Aziatische Keramiek [tot 2022] heeft onderzoek gedaan naar twee verzamelaars die aan het begin van de 20ste eeuw in voormalig Nederlands-Indië hebben verzameld. De Universiteit van Amsterdam is in 2023 gestart met een nieuw masterprogramma Restitution Studies. Keramiekmuseum Princessehof begeleidt in 2024-2025 de eerste student van deze master. Tijdens de stage doet ze onderzoek naar de herkomstgeschiedenis van de non-keramische collectie van het Princessehof, die binnen een koloniale context is verzameld. Het Princessehof hoopt in de toekomst de samenwerking met deze masteropleiding voort te kunnen zetten. We blijven uitkijken naar ontwikkelingen binnen het Consortium Koloniale Collecties, die het eventueel financieel mogelijk maken om het herkomstonderzoek structureler in te bedden in de organisatie. De collectie van Keramiekmuseum Princessehof is tot stand gekomen ten tijde van koloniale overheersing door Nederland en de Tweede Wereldoorlog. Dit maakt dat diepgaander herkomstonderzoek van groot belang is voor beter begrip van de verzamelgeschiedenis van het museum. We gaan hierover ook in gesprek met de eigenaren van de collectie.

3.7.2 Collectievorming

Omdat onze publieksbenadering succesvol blijkt in het voelbaar maken van de historische en sociale context van de collectie, willen wij proberen de collectie uit te breiden met objecten die juist dergelijke contextualiserende verhalen meedragen. Een goed voorbeeld hiervan, net verworven, is een medaillon verworven uit 1787, dat door Josiah Wedgwood voor eigen rekening in een flinke oplage is gemaakt om te ageren voor het afschaffen van de slavernij.

Door de keuze voor het huidige collectieprofiel [Azië, islamitische wereld, Europa en hedendaags] is voor het resterende deel van de historische collectie (niet relevante non-keramische objecten) het besluit genomen om die te ontzamen. Dat vergt een zorgvuldige aanpak, waarbij met name het herkomstonderzoek veel aandacht vergt.

Sinds 2015 heeft het museum intensiever aandacht voor hedendaagse keramiek en wordt het ondersteund vanuit het Collectieprogramma van het Mondriaan Fonds. Hierdoor kunnen wij de

collectie uitbreiden en een consistent en actueel tentoonstellingsprogramma uitvoeren, al is de bijdrage vanaf 2024 ondanks een positieve beoordeling fors verlaagd. Onze aankopen van kunstenaars zijn vaak primeurs voor Nederland. Inhoudelijk is er meer aandacht gekomen voor de zelfstandige betekenis van keramiek in de beeldende kunst, voor nieuwe mogelijkheden met keramiek in vormgeving en voor de sociale en duurzame betekenissen van keramiek.

Voor de overige verzamelgebieden is het eigen verwervingsbudget zeer beperkt. Gelukkig trekken de kwaliteit van de collectie en onze goede banden met verzamelaars uitzonderlijke schenkingen aan, waarmee we de collectie kunnen versterken. Voor incidentele aankopen kunnen wij een beroep doen op diverse fondsen. De Ottema Kingma Stichting (voortaan OKS) ondersteunt het museum hierin. Ook dragen de Vrienden van het Prinsessehof en onze exclusieve kring Club Céramique bij aan belangrijke aankopen van het museum.

3.7.3 Collectiebeheer – en mobiliteit

In 2021 is de depotcollectie verhuisd vanuit de kelders en de zolders van het museum naar het Kolleksjesintrum Fryslân (KSF), het energieneutrale depot waarin vijf musea en het provinciale archief samenwerken. De inhuizing in het KSF is aangegrepen om achterstanden op het gebied van registratie en digitale foto's zover mogelijk in te lopen en ze maakt ook een integrale aanpak van kwaliteitszorg mogelijk. Vanaf 2019 zijn collectieprocedures volgens de internationale SPECTRUM standaard uitgewerkt tot een kwaliteitszorgsysteem.

In 2022-2023 is in de kelder van het museum een transitodepot ingericht, mede op basis van ervaringen in het Fries Museum. Gezien de intensieve internationale samenwerkingen bij onze tentoonstellingen is het transitodepot een belangrijke aanvulling op de kwaliteit van de collectiemobiliteit. De internationalisering brengt ook nieuwe uitdagingen met zich mee. Zo is de werklast voor de bruikleenadministratie gegroeid. Daarom zijn sinds een aantal jaar twee registrars werkzaam voor beide musea.

3.7.4 Digitale toegankelijkheid

Onze informatiestrategie is sinds 2017 gebaseerd op de nationale strategie voor het digitaal erfgoed van het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE), en is vastgelegd in het Collectiebeleidsplan 2017-2024. Na het Collectieplan 2025-2032 maken we het Informatiebeleidsplan 2025-2028 als gezamenlijke inspanning van de afdelingen Collecties en Publiek & Presentaties. De bundeling van personeelscapaciteit, faciliteiten en publieksbenadering door de twee afdelingen zal de online effectiviteit en digitale impact van de musea zeker vergroten.

De registratie en fotografie van de collectie is door het project rond de inhuizing in het nieuwe depot sterk verbeterd. Inmiddels ontbreekt de digitale foto nog maar bij 2,4% van het aantal records. In 2024-2025 hebben we veel werk van de overschakeling naar een nieuw collectie management systeem, samen met alle andere gebruikers van het Kolleksjesintrum Fryslân. Het opschonen van de collectiedata om 'schoon door de poort' naar het nieuwe systeem te kunnen, moeten we extern financieren. Dit nieuwe systeem draagt volop bij aan onze digitale strategie en maakt de collectie beter vindbaar voor andere instellingen. Daarna maken we werk van de digitalisering en ontsluiting van het collectiearchief.

4 Invulling van de zelfevaluatie en visitatie in 2025-2028

Wij zien de zelfevaluatie en de visitatie als een instrument voor kwaliteitsverbetering en niet als een verantwoordingsinstrument, in lijn met de afgesproken methodiek. Voor de beoordeling van het museum kan het Ministerie van OCW gebruik maken van de door de accountant gecontroleerde jaarstukken en van de monitorgesprekken. We nemen de aanbevelingen van de visitatie mee in dit activiteitenplan, bij onze vierjaarlijkse Plan-Do-Check-Act cycli, onze integrale risicoanalyse en de jaarlijkse analyse van het weerstandsvermogen.

5 Toepassing van codes

5.1 Code Diversiteit en Inclusie

Keramiekmuseum Prinsessehof sluit zich volledig aan bij de wens inclusiever te opereren en werkt al een aantal jaren met de Code, die ervoor moet zorgen dat ons publiek, programma, personeel en partners (de 4 P's) diverser worden. We hebben al heel wat bereikt, maar er is nog veel door te ontwikkelen. De komende jaren gaan we nog beter luisteren naar de maatschappij; we willen zicht hebben op en ons verbinden aan doelgroepen die om een of andere reden een drempel ervaren. Onze missie is om ervoor te zorgen dat ook die mensen zich niet alleen welkom maar ook thuis voelen in het museum.

Onze organisatie heeft sinds 2022 een interne werkgroep Diversiteit, Inclusie & Gelijkwaardigheid met vertegenwoordigers uit verschillende hoeken van de organisatie om te adviseren over hoe onze missie kan worden verwezenlijkt. De werkgroep heeft een uitgebreid actieplan opgesteld met doelstellingen waar de komende jaren intensief aan gewerkt wordt.

5.1.1 Personeel

De twee speerpunten bij de P van personeel zijn het werken aan een meer divers personeelsbestand en het creëren van bewustwording in de gehele organisatie. Op het vlak van personeel hebben we beleid op het gebied van de Participatiewet en bieden we (vrijwilligers)werkervaringsplaatsen aan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook hebben we een Gedragscode met als doel een respectvolle behandeling van een eenieder. Verder zijn we aan het onderzoeken hoe we onze vacatureteksten en functiebeschrijvingen inclusiever kunnen maken en hoe wij een onze vacatures ook aantrekkelijker kunnen maken voor een bredere doelgroep. Voor het verbeteren van werving en selectie werken we samen met de lokale organisatie Tûmba en met het nationale Colourful People. Er is een belangrijke rol weggelegd voor ons nieuwe hoofd Personeel & Organisatie die in 2024 in aangesteld.

5.1.2 Partners

Keramiekmuseum Prinsessehof werkt al geruime tijd met een diverse groep aan culturele-, onderwijs- en maatschappelijke partners. De komende periode willen wij graag proactief nieuwe samenwerkingspartners zoeken die ons in contact brengen met doelgroepen die we nu niet of niet voldoende bereiken. Daarnaast willen we ook graag aangehaakt blijven bij wat er in het bredere (culturele) veld speelt door bijeenkomsten, zoals die van het nationale verband Musea Bekennen Kleur. Binnen dat netwerk kunnen wij een specifieke rol vervullen door onze aandacht voor socio-economische diversiteit en de aansluiting tussen stad en platteland. Zo kunnen we een eigen stem en netwerk ontwikkelen en mogelijk met creatievere oplossingen en samenwerkingen komen die nationaal van belang zijn.

5.1.3 Publiek

Met onze gelaagde tentoonstellingen, actuele presentaties en verbindende activiteiten trekken we bezoekers uit heel Nederland en daarbuiten, waaronder veel nieuwe bezoekers uit de regio. We ontvangen bezoekers van alle leeftijden en zijn bewust gratis voor kinderen tot 18 jaar. Alle kinderen in Leeuwarden worden bereikt door ons onderwijsprogramma. Via het terugkomkaartje nodigen we hen bovendien mét hun ouders nog eens uit voor een gratis herhaalbezoek. Om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen, ook bezoekers met een kleine portemonnee, kunnen genieten van onze collectie, organiseren we verschillende gratis presentaties en bezoekmomenten. Denk aan onze publieksopeningen en de presentaties in het Medisch Centrum Leeuwarden. Verder bieden we activiteiten (op maat) voor uiteenlopende doelgroepen en streven we ernaar om zo toegankelijk mogelijk te zijn voor alle bezoekers.

5.1.4 Programma

Om een meerstemming verhaal te kunnen vertellen moeten we hiaten en omissies in onze collectie opsporen en moet er meer onderzoek worden gedaan naar de collectie in het algemeen. Verder willen we meer aandacht creëren voor werk van nu nog onderbelichte makers, zoals vrouwen en makers uit LHBTQI+ gemeenschap en uit andere cultuurgemeenschappen.

5.2 Fair Practice Code

Keramiekmuseum Princessehof was een van de eerste musea om de regeling kunstenaarshonoraria toe te passen, omdat we dit niet meer dan billijk vinden. We passen de honorariumregeling 100% toe, wat tot gevolg had dat de kosten van onze hedendaagse tentoonstellingen verdubbeld zijn.

Op basis van advies van ons interne Green Team passen we duurzaamheid steeds meer toe op verschillende terreinen van onze bedrijfsvoering. Voor de verduurzaming van onze huisvesting werken we nauw samen met de eigenaar, de Gemeente Leeuwarden.

5.3 Governance Code Cultuur 2019

De bestuurlijke organisatie van Keramiekmuseum Princessehof werkt volgens een model met een directeur-bestuurder en een raad van toezicht. De raad toetst het algemene beleid en de strategie, volgt de uitvoering daarvan, keurt de door een externe accountant gecontroleerde jaarrekeningen goed en fungeert als werkgever van het bestuur. Keramiekmuseum Princessehof past de Code Cultural Governance 2019 volledig toe, die is verankerd in de nieuwe statuten van einde 2019, het reglement van de raad van toezicht en het bestuursreglement uit 2020. Dit is toegelicht op onze website en in onze online beschikbare jaarverslagen.